

VELJESVIESTI

TURUN SOTAVETERAANIT RY:N JÄSENLEHTI

1/2019

**Kansallisen
veteraanipäivän
lounas ja
juhlakonsertti
27.4.2019**

Puheenjohtajalta

Uudenlaiseen toimintatapaan veteraanien palveluissa

Tämän vuoden suurin myönteinen valtakunnallinen veteraanitapahtuma on että vihdoinkin on hyväksytty veteraanikuntoutuslakiin muutokset, joilla kotiin annettavat, toimintakykyä ylläpitävät palvelut tulevat lakisääteiseksi marraskuun alussa. Näin päättyy jokavuotinen taistelu riittämättömistä määrärahoista ja tarvittavat varat osoitetaan lain perusteen arviomäärärahana, jolla siis ei ole kattoa. Ainoastaan tarveperuste on määrärahan suuruuden määrittämisperuste.

Sotainvalideilla vastaava sotilassivustamalakia perustuva oikeus on ollut jo vuodesta 1986 lähtien.

Siis fyysisesti vammautumattomille sotiemme veteraaneille laki tulee aivan liian myöhään ja moni veteraani ehtii poistua joukostamme ennen lain tuloa. Yhdistys kuitenkin kiittää eduskuntaa yksimielisestä ratkaisusta.

Lain voimaantulo edellyttää jokaisessa kunnassa uudenlaista suhtautumista veteraanien maksuttomiin kotipalveluihin, niin Turussakin. Nyt kaikki tarvittavat sosiaalihuoltolaissa mainitut palvelut on oltava jokaisen veteraanin saatavilla. Sen edellyttää laki. Enää eivät kunnat voi vedota riittämättömiin palveluihin valtion rahan puutteella. Ensimmäistä kertaa nyt rahaa on riittävästi kuntien käytössä ja jos kuntien arvioima rahan tarve ei riitä, sitä saa hakea lisää.

Jotta kunkin veteraanin oikea palvelutarve saadaan selville, on jokaiselle tehtävä kattava palvelutarpeen arviointi, sen perustella on tehtävä

päätös, jolla tarpeen mukaiset palvelut järjestetään. Päätöksen on oltava kirjallinen ja allekirjoitettu ja se on toimitettava jokaiselle veteraanille paperisena. Sitä on voitava myös tarkistaa aina kun veteraanien toimintakyvyssä tai asumisolosuhteissa tapahtuu muutoksia.

Kaikki keskimäärin yli 94-vuotiaat veteraanit on nyt mahdollista saada aidosti palvelun kohteeksi, vanhaa aikaisten hallintoalamaisuuden ja viipaleanomien sijaan.

Turussa lain voimaantuloon voidaan suhtautua suhteellisen luottavaisesti, sillä täällä ei tarvitse lähteä tyhjästä. Täällä on Turun Sotaveteraaniyhdistys jatkanut hyvää yhteistyötä Turun kaupungin hyvinvointitoimialan johdon kanssa kaikkien turkulaisien sotiemme veteraanien hyväksi. Työtä on tehty ennen kaikkea veteraanien kotona asumisen mahdollistamiseksi, yhä laajenevien palvelumahdollisuuksien käyttöönottoa jo ennen nyt tulevan lain voimaantuloa. Suurimpana veteraaniyhdistyksenä me olemme tunteneet ja tunnemme vastuun myös yhdistykseen kuulumattomien veteraanien löytämisessä ja auttamisessa.

Me olemme myös käynnistäneet historiallisen yhteistyön Turun Seudun Rintamaveteraaniyhdistyksen kanssa ja yhteistyön tuloksiakin alkaa näkyä.

Turun Sotaveteraaniyhdistyksen toiminnan tukena on Turun sotaveteraanien tuki- ja perinneyhdistys ottanut yhä voimakkaamman osan auttamistyössä. Kiitos siitä.

Tällä hetkellä on menossa koulutus kunnille, sotaveteraaniopistoille ja -yhdistyksille. Veteraanijärjestöt yhdessä Valtiokonttorin kanssa auttavat kuntia ja kuntayhtymiä valmistautumaan lain tulon. Minä saan yhtenä kouluttajista olla mukana tässä työssä mm. kertomassa, miten Turussa on asiat hoidettu ja miten lain tulon täällä valmistaudutaan.

On hienoa olla ympäri maata Turun sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtajana monen muun yhdistyksen kadehtimana. Kiitos Turun kaupungille.

Turussa huhtikuussa 2019
Pekka Paatero
puheenjohtaja

Paastonajan laulut ja virret kuluuvat hengellisen jaoston perinteisiin. Sotaveteraanilaulajat olivat tänäkin keväänä mukana Henrikin kirkossa.

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan tervehdys	2
Yhdistyksellä vuosikokous	4 - 5
Veikko Palatsi 1926-2019	6 - 7
Oravajoukossa Sortavalaan	8 - 9
Veteraanipäivän juhlaa	10
Ilmatilaa valvomassa	11
Orkesterilla kevätkonsertteja	12 - 13
Hyvä hoito turvattava	14
Toiminnanjohtajan tervehdys	15
Keittojonoja kauppatorilla	16
Palveluksia Isänmaalle	17 - 22
Välirauha Karjalassa	23 - 27

Paatero jatkaa puheenjohtajana

Turun Sotaveteraaniyhdistyksen vuosikokouksen avauksessa puheenjohtaja Pekka Paatero käsitteli suoritettavia edunvalvontatoimenpiteitä veteraanin kuntoutuksessa ta sekä uutta lakia veteraaneille kotiin annettavista avopalveluista.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Matti Ketola ja sihteeriksi yhdistyksen toiminnanjohtaja Osmo Suominen. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Mikael Andersson ja Juhani Vähäsalo. Ääntenlaskijoiksi valittiin pöytäkirjan tarkastajat.

Toimintakertomus vuodelta 2018 hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

Päätettiin yksimielisesti vahvistaa tilinpäätös vuodelta 2018 ja myöntää vastuuvapaus tilivelvollisille vuoden 2018 tileistä.

Toimintasuunnitelma vuodelle 2019 hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

Jäsenmaksun suuruus vuodelle 2019 seuraavasti: varsinaiset jäsenet 8,50 € ja Tuki- ja Perinneyhdistyksen jäsenet 15 €. Kannatusjäsenmaksu on vapaaehtoinen, maksaja määrittää maksun suuruuden, varsinaisten jäsenten ainaisjäsenmaksu on $10 \times 8,50 \text{ €} = 85,00 \text{ €}$. Tuki- ja Perinneyhdistyksen ainaisjäsenmaksu on $10 \times 15,00 \text{ €} = 150,00 \text{ €}$

Vuoden 2019 talousarvio hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin vuodelle 2019 yksimielisesti edelleen Pekka Paatero.

Valittiin yksimielisesti hallituksen jäseniksi vuosiksi 2019 – 2020 edelleen Pirkko Kuorehjärvi, Matti J Paavola ja Reijo Rauhala sekä varajäseneksi Leija-Liisa Dahlgren. Edesmenneen Veikko Palatsin tilalle valittiin hänen jäljellä olevaksi kaudeseen (2019) hallituksen varajäsen Kauko Vikiö ja hänen tilalleen uudeksi varajäseneksi Elvi Jalonen.

Todettiin, että hallituksessa jatkavat Pentti Korhonen ja Kalevi Niemelä.

Vuosikokoussitelmässä oli FT Lauri Hietaniemen aiheena ”Auno Kuirin palveluksia Isänmaalle”. Esielmä perustui Hietaniemen uuteen kirjaan. Yhdistyksen puheenjohtaja luovutti FT Hietaniemelle yhdistyksen Veljeä ei jätetä” mitalin sekä ”Suomen Turun Sotamuistomerkkejä” – kirjan kiitoksena esitelmän pitämisestä.

Veikko Palatsi 11.4.1926 – 13.2.2019

Avaruuden salat

Räntää, lokaa, pimeää
tunnelma niin jähmeää
tarjoaa ain lokakuu
syksyn taivas tummentuu
aikaisin jo iltasella,
vaikka miellä valoisalla
muistoisan on elokuu

Illan herkkä lämpö silloin
houkutteli ulos illoin
katsomaan kultakuuta
tähtitaivaan avaruutta
miettimään mi olen täällä
pienen maisen pallon päällä
keskell' ajatonta ikuisuutta

Aikansa kun katsoin suurta
tähtikirjon kaukaisuutta
aatokseni arka palas
kotitantereilla alas
pihapiiriin oman talon
keskeen jylhän honkassalon
sinne turvaan mielein halas

Elokuisen illan taivas
ajatustain usein vaivas,
mietin josko toinen ala
avaruuden takaa pala
osa toista kaukaisuutta
vallan uutta avaruutta
oisi meille uusi sala

Äärettömyys avaruuden
mittasuhteet kaukaisuuden
tutuksi toi mulle kesä
muurahaisten kekopesä
vakuutti mun juuri siitä,
ettei koko yksin riitä
ratkaisemaan avaruutta

Harmaahapsi-soturit

Tammenlehvä tuotiin heille
aikansa sotineille
Se on merkki ystävien
muistoissaan elävien
Tavattaissa miehet veljet
avaa muistojensa teljet
Missä olit, mikä joukko
mikä kovin turmanloukko
Selvisitkö ehjin nahoin
vaiko siipees sait sä pahoin
Mitäs noista pikku haavat
muistoiksi vain jäävä saavat
Taisteltu ei turhaan
alistuttu kansanmurhaan:
Lähemmäksi vain siirtyi puomi
vapaa yhä koto-Suomi

Pitkäaikainen Turun Sotaveteraanien hallituksen jäsen, sotaveteraani Veikko Palatsi siunattiin sotilaallisina menoin haudan lepoon 16.3.2019.

Veikko Palatsi syntyi Oulussa. Hän oli vasta 13 vuotias, kun talvisota syttyi. Kuitenkin hän hakeutui vapaaehtoisena kotikaupungissaan Oulussa taistelulähetin tehtäviin.

Vuonna 1944 Palatsi täytti 18 vuotta. Samana vuonna hän sai alokaskoulutuksen ja hänet siirrettiin samana vuonna perustettuun Kevyeen Kenttätukipatteristo 19:ään (Kev Psto 19). Yksikkö tuli toimimaan osana III Armeijakuntaa, sen 19. Prikaatiin kuuluvana. Prikaatin vastuualueena oli Karjalan Kannaksen Laatokan rannan alue. Sijoitusalueena oli aluksi Taipaleenjoen suun eteläpuoli, myöhemmin joen pohjoispuoli. Patteristo käytti tulta Laatokan rannoille, ja patteriston tulenjohtoasemat valvoivat myös Laatokalla ja sen ranta-alueilla tapahtuvaa vihollisen toimintaa ja liikkennettä.

Sodan päättyessä syyskuun alussa 1944 patteristo oli melkein samoilla

Yksinäinen purjehtija

En maissa enää malta ma olla
on mulla laiturin nokassa jolla,
kevätauringon nousu kun herättää tuulen,
on ulkona valo ja vapaus, niin luulen
takaisin palaan kai kuutamolla

On purjentijalle unelmat tutut,
nuo auvon unet ja ruusuiset jutut,
samat aatokset kiirii kaupungilla
päässä yksin, orpona kulkijalla,
yllään kertaalleen käytetyt nutut

Mutta kaikilla lieene satama sama
ei nutun haltija eroittama,
kun laiturin vene laskee kerran,
on vuoro määrätä taivaan Herran,
kenet kerran Hän vielä on lunastava

Runot: Veikko Palatsi

alueilla, kuin perustamisvaiheessa.

Jatkosodan jälkeen Palatsi jatkoi opintojaan Oulun Yhteislyseossa ja kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1948. Vielä samana vuonna hän aloitti opinnot 22. Merikadettikurssilla, joka oli tuolloin kaksivuotinen.

Palatsi suoritti Turun yliopistossa muun palveluksensa yhteydessä filosofian kandidaatin tutkinnon vuonna 1960 pääaineena sosiologia ja hänelle myönnettiin filosofian maisterin arvon vuonna 1974.

Sotien jälkeen kaikki merivoimamme voimavarat keskitettiin mittavaan merimiinojen raivaustöimintaan. Niinpä myös Veikko Palatsi palveli raivaajilla puhdistamassa Suomenlahtea kauppamerenkululle turvalliseksi. Sen jälkeen hän toimi silloisen liikkuvan laivastomme eri aluksilla päällikkönä ja muissa tehtävissä kaikkiaan yli kymmenen vuotta.

Seuraavaksi Palatsi siirrettiin Helsinkiin kouluttajaksi Merisotakouluun. Siellä hän toimi mm. Merikadettiosaston johtajana. Siihen tehtävään kuului myös kadettien

koululaivana palvelleen miinalaiva Ruotsinsalmen päällikkyyks. Tuohon aikaan laivastomme riveissä oli vain kaksi laivaksi luokiteltavaa isohkoa alusta, miinalaivat Ruotsinsalmi ja Keihässalmi. Hän oli siis niistä toisen päällikkö.

Hän palveli Keihässalmella kesällä 1958. Sitä aikaa muistellen hän rakensi Keihässalmen suurehkon pienoismallin.

Merisotakoulu sai koululaivakseen vuonna 1962 fregatti Matti Kurjen – Veikko Palatsi määrättiin alukselle vahtipäälliköksi. Ensimmäisellä Itämeren ulkopuolelle suuntautuneella matkallaan vuonna 1963 alus vieraili maamme ulkopoliittikan linjoja mukaillen Norjassa, Italiassa, Turkissa, Neuvostoliitossa (Sevastopol Mustalla merellä, Krimin niemimaalla), Maltalla ja Ranskassa.

Veikko Palatsi oli matkalla Turun Sanomien ja Satakunnan Kansa -lehden kirjeenvaihtajana eli raportoi tapahtumista lehtien kautta niiden lukijoille.

Palatsi palasi Turkuun ja Pansioon vuonna 1964, jolloin hän oli mm. Laivastonkoulun johtaja.

Viimeinen palvelustehtävä puolustusvoimissa Palatsilla oli Lounais-Suomen sotilasläänin esikunnassa, jossa hänen tehtävänimikkeensä oli meripuolustusupseeri. Ainoana suuren esikunnan meriupseerina hän edusti merellistä tietämystä ja kokemusta eräänä tehtävänä luoda palvelustovereilleen merellistä näkemystä rannikkosotilasläänin tehtäväkenttään. Tässä tehtävässä Palatsi oli kahdeksan vuotta siirtyen reserviin vuonna 1974.

Eläkepäivinänsä Palatsi oli perustamassa Turun Reservimeriupseerien yhdistystä. Hän toimi useita vuosia yhdistyksen puheenjohtajana ja hänet kutsuttiin kunniapuheenjohtajaksi vuonna 1996.

Turun sotaveteraanien hallituksen jäsenenä Veikko Palatsi on toiminut yli kymmenen vuotta.

Eräs Veikko Palatsin harrastuksista oli runojen kirjoittaminen. Ohessa on kolme hänen runoaan.

Veikko Palatsille myönnettyt kunniamerkit kertovat myös hänen palvelustapahtumistaan.

Palvelus sotilaspoikana 1939-44

- Sodan 1939-40 sodan muistomitali (kotijoukot),
- Sininen Risti kuulumisesta suojeluskuntajärjestöihin,
- Sotilaspoikaristi osanotosta Sk-poikatoimintaan,

Palvelus 1944

- Sodan 1941-44 muistomitali,
- Itä Kannaksen risti 1944,
- Miinanraivausmitali 1944-1952,

Reserviläistoiminnasta

- Suomen Reserviupseeriliiton kultainen ansiomitali,
- Varsinais-Suomen Reserviläispiirien kultainen ansiomitali,
- Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin kultainen ansiomerkki.

Erikoisuutena Palatsin mitalien joukossa on Kuninkaallisen Norjan Py-

hän Olavin ritarikunnan ritarimerkki. Kesällä 1961 Norjan kuningas Olavi V teki virallisen vierailun Suomeen. Hänen alustaan olivat Helsingin edustalla vastaanottamassa suomalaiset miinalaivat Ruotsinsalmi päällikkönään Veikko Palatsi ja Keihässalmi päällikkönään Antti Näsi. Molemmat päälliköt saivat saman huomionosoituksen, Pyhän Olavin ritarikunnan ritarimerkit.

Veikko ”Vetsa” Palatsia on usein luonnehdittu palvelustovereiden, sekä esimiesten että alaisen kanssa hyvin toimeen tulevaksi. Alaisena häntä oli helppo lähestyä ja palvelustoverina hänen kanssaan oli vaivatonta työskennellä.

Veikko Palatsin muisto tulee elämään pitkään mielissämme.

Visa Auvinen
Meriupseeritoveri

Orava- joukossa Sortavalaaan

Pentti Frennefalk kävi nuoruudessaan uimassa Rajajoessa, keväällä hän seurasi jäittenlähtöä Aurajoesta.

Pentti Frennefalk kuvailee sotavuosia edeltänyttä aikaa mukavaksi. - Kesät vietin isovanhempien luona. Uin Rajajoessa ja joskus yritin katella, että minkälaista toimintaa tuolla Kronstadtissa oikein on, mutta ei hän sieltä mitään näkynyt.

Huhtikuun neljäntenä vuonna 1924 syntyneen Frennefalkin ensimmäiset Turku-muistikuvat löytyvät Savenvalajankadulta. - Onneksi kaikki ei päättynyt jo paimenpoika-aikana. Eräänä päivänä putoisin kuoppaan, syvään onkaloon, mutta sattumalta tilanteen nähnyt Kola-niminen insinööri tuli ja veti minut kävelykepillään tasaiselle maalle.

Lyseolaispojan vapaa-aikaan kuuluivat suojeluskunnan järjestämät harjoitukset ja ajallaan tuli myös kutsu KevPsto neljältätoista Turun suojeluskunnan perustamaan Oravapatteriin.

- Ensivaiheessa Oravapatteri kuljetettiin Ahvenanmaalle, mutta vierailu jäi lyhyeksi, palasimme mantereen puolelle ja edessä oli junakuljetus Karjalaan, nuori tykkimies matkasi lopulta Sortavalaaan.

- Ikäluokkani miehiä kotiutettiin -42, osallistuin kutsuntoihin ja jatkoin matkaani Riihimäelle viestijoukkoihin. Ja sitten Maaselän kannas, Karhumäki ja Ääninen. Anoin tulenjohtoon, jossa säännöllisesti kaksi tuntia vartiota ja neljä vapaata.

- Vuoden -43 kesällä kysyttiin kiinnostustani säähavainnon tehtäviin ja niinpä olinkin näissä varsin mielenkiintoisissa toimitissa sodan loppuun asti.

Lopulta säähavainnonkin tavarat lastattiin karryyihin ja matka kotiin päin alkoi.

- Ja hyvinhän kotonakin elämä jatkui. Olin -45 tulossa Ruissalosta kun tapasin nätin tytön, yhdessä jatkoimme Ruotsiin ja sieltä takaisin vanhaan kotimaahankin.

- Olin Turussa teknisessä koulussa. Telakalle ei kaikki sujunut, joten päätimme lähteä Ruotsiin. Malmössä sain työpaikan sementtitehtaalta. Kuusikymmentäluvulla syntyivät lapset, tutustuimme pariin perheeseen, huomasimme, että kyllähän täälläkin elämä sujuu. Niinpä ajankohtaiseksi tuli oman huvilan hankkiminen. Sopiva löytyi kolmenkymmenen kilometrin päästä, mutta kun rahoitusta järjesteltiin ehdoksi nousi Ruotsin kansalaisuuden hakeminen.

- Olimme Malmössä 35 vuotta. Itsenäisyyspäivänä -96 Frennefalkit palasivat Turkuun, tulimme vanhaan kotimaahan ja havaitsimme, että todella, ihan suomalaisia olimme.

Oravapatteri – nuorin yksikkö

Veteraanien perintö –nettisivuilla turkulainen Alpi Ahtola muistelee Oravapatterin vaiheita jatkosodassa

”Suomen kenttäarmeijan Kevyt patteristo 14 perustettiin kesäkuussa 1941. Perustajana oli Turun suojeluskunta. Sen ensimmäisessä patterissa muut olivat koulupoikia paitasi patterinpäällikkö Uolevi Harkola. Hän oli klassillisen lyseon historianopettaja ja sotilasarvoltaan luutnantti. Patteria sanottiin ”oravapatteriksi”, se kun oli toimitaan vikkela ja ammuntoihin ryhdyttäessä pattereista aina ensimmäiseksi valmiina. Patteriston komentaja oli majuri Herbert Lilius. Tykkimies Alpi Ahtolan tehtäväksi tuli toimiminen tuliaseman puhelinryhmässä.

Ahvenanmaalla tarvittiin joukkoja turvaamaan sitä Neuvostoliiton joukkojen mahdolliselta maihinnousulta. Ja tähän oli varauduttu määräämällä 7. Rannikkoprikaati ja muita osastoja miehitysjoukoksi. Odotusalueena Ahvenanmaalle siirtämistä varten oli rannikkoseutu Turusta Poriin. Mukana oli myös Kevyt pst 14, joka oli kotipaikkakunnallaan Turussa. Kun siirto sitten tuli, sen peitenimeksi oli annettu ”Operaatio Kilpurjehdus”. Maarianhaminaan laivauksia oli hoitamassa yli 20 kuljetusalusta. Osa patteristosta kalustoihin ohjattiin Färjsundetiin. Näitä tärkeitä joukkojenkuljetuksia suojaivat sekä molemmat panssarilaivat Ilmarinen ja Väinämöinen että tykkiveneet Uusimaa, Hämeenmaa ja Karjala. Tämä saatiin tietää jälkeen päin. Saarilla oltiin illan tultua 22.6., ja valoisaa oli, vuoden pisin päivä kun oli käsillä.

Sijoitus Oolannin rannoilla kesti kuitenkin vain noin kaksi viikkoa. Operaatio Kilpurjehdukseen osallistuneet joukot olivat vähitellen ir-

rotettavissa tehtäviin muualla, kun vihollisen maihinnousun vaara hävenä. Niinpä Kevyt pst 14 määrättiin Karjalan Armeijan joukkoja tukemaan. Jälleen noustiin laivaan, nyt keula Turkuun päin. Tykit ja miehet kuormattiin junaan, ja matkaan Riihimäen kautta Tohmajärveä kohden.

Koulupojista muodostettu oravapatteri oli ikävuosiltaan Suomen armeijan nuorin sotilasyksikkö. Sen

tykkimiehet olivat iältään vain 15-19 vuotiaita. Rautuun tulon jälkeen, kun asemasotavaihe alkoi vuoden 1941 lopulla, liian nuoret soturit eli vuonna 1924 syntyneet ja sitä nuoremmat komennettiin siviiliin. Kun nuorimmat lähtivät, vuoden 1923 asevelvolliset joutuivat Raskas patteristo 12:n kirjoihin sodan loppuajaksi.”

Oravapatteristolaiset Pentti Frennefalk, Kelpo Lehto ja Birger Häggström, Ilpo Siro, toinen vasemmalta, osallistui neuvonpitoon, kun mietittiin joukko-osastolaisten kesätaapaamisen järjestelyjä.

Perinnemusiikkia kahdessa konsertissa

Kaarinan kaupunki järjesti jo perinteeksi muodostuneen Kevätkiekaisu-konsertin kaupungin uuden monitoimitalon, Kaarinatalon Kaarinasalissa 9.4.2019. Esiintyjinä olivat Kaarinan-Piikkiön sotaveteraanien kuoro ja Turun Sotaveteraanisoittajat.

Orkesterin ohjelma koostui tällä kertaa ikimuistoisista valsseista ja tangoista – mukana tietysti myös orkesterin tunnussävelmäksi muodostunut G. Malmsténin Sinitakkien marssi.

Kapellimestarina toimii dir.musices Reijo Ahola, joka on luotsannut orkesteria yli kymmenen vuotta. Laulusolistena esiintyivät Liedon kultakurkku Johanna Virjonen, Pertti Keihäs, joka myös juonnoillaan viihdyttää konserttiyleisöä kuten nytkin sekä orkesterin omista riveistä viulisti Antti Virtanen.

Kuoron keveämpää osuutta edustivat mm. Ellin boxissa-koosteesta valitut Kaunis Veera, Totisen pojan jenkka

ja Ensimmäisenä iltana. Mieli vakavoitui Kasvupaikkaa ja Vanhan merimiehen koti-ikävää kuunnellessa. Kuoroa johti Risto Mikkola.

Lopuksi esitettiin yhteisesti Äänisen aallot.

Konsertti keräsi 230-paikkaisen salin täyteen yleisöä, joka aktiivisesti osoitti suosiotaan esiintyjille.

Niinpä taputukset palkittiin ylimääräisellä Veteraanin il-tahuuto-kappaleella.

Perinnemusiikilla on oma sijansa runsaan musiikkitarjonnan joukossa. Kun tämän alan eri toimijat yhdistävät voimansa, voidaan yleisölle tarjota monipuolista ohjelmaa. Myös esiintyjät nauttivat runsaasta osanotosta. Kaarinatalon konsertti oli rohkeaseva kokemus hyvästä yhteistyöstä.

Kevätkiekaisu 9.4. 2019. Kuvat: *Maija Leino*

Valssin hurmaa ja tangon taikaa-teema oli aiheena myös Turun Sotaveteraanisoittajien konsertissa 4.5. Heikkilän sotilaskodissa. Tanssilavojen suosikkien lisäksi soitettiin harvemmin kuultu F. Joseliton Amargura, joka herättikin ansaitusti huomiota.

Väliajalla yleisölle maistuivat ”sotkun” perinteiset munkkikahvit.

Kirjoittaja: *Elvi Jalonen*

Turun Sotaveteraanisoittajat, viulisti, sihteeri ja tiedottaja

Kapellimestari Reijo Ahola ja juontaja/solisti Pertti Keihäs.

Pianisti Matti Orpana 25 vuotta mukana sotaveteraaniorkesterissa.

Juhlakonsertti veteraanipäivänä

Juhlakonsertissa esiintyivät Laivaston soittokunta kapellimestarina musiikkikomentajakapteeni Jarkko Aaltonen sekä Turun konservatorion lapsi- ja nuorisokuorot Auriella ja Sigynella johtajana Terhi Lehtovaara.

Turun kaupungin tervehdyksen esitti valtuuston varapuheenjohtaja Pentti Huovinen, seppelpartoiden lähetys sanat lausui tuomiorovasti Heimo Rinne.

Kuvat: Mikael Andersson

Lapsi- ja nuorisokuorot Auriella ja Sigynella.

Kaarina Laine osallistui ilmavalvontaan Rovaniemellä.

Kaarina Alvajärvi on syntynyt Kalannissa, asunut Antreassa, opiskellut Helsingissä ja opettanut Raumalla ja Turussa.

”Rankkaa aikaa”

Sotaveteraaniyhdistyksen naisjaoston tapaamisissa käy kaksi Kaarinaa, jotka aina löytävät muisteltavaa yhteisistä kokemuksista; olivat jatkosodan aikana suojaamassa kahden kaupungin asukkaista; Kaarina Laine oli ilmavalvonnassa Rovaniemellä ja Kaarina Alvajärvi Helsingissä.

- Olihan se rankkaa aikaa, sanoo Kaarina Laine. - Kesälä -44 olin 16-vuotias työvelvollinen ja lopulta mukana kuuden lotan ryhmässä, joka osallistui Rovaniemen ilmavalvontaan.

Myöhemmin opiskelut ja työ toivat etelään. – Aikanaan toimin opettajana Särkisalossa sekä Turun Uittamolla.

Opettajaksi opiskeli myös Kaarina Alvajärvi. Hän on aiemmin muistellut helmikuuta 1944, kuinka Helsingin Meritullinkadulla jyrisi ja paukkui.

- Oli kiire rynnätä aivan ääriään myöten täyteen ahdettuun pommisuojaan. En tiedä mahtuivatko kaikki. Olimme kaikki kauhuissamme, mutta en muista mitään

erityistä valitusta. Olimme kaikki samalla tavalla onnettomia. Kolmas ja viimeinen pommitusyö oli ehdottomasti pahin.

Kaarina Alvajärvi liittyi Lottajärjestöön 1941.

Hän ilmoittautui mukaan, kun naisia haettiin koulutettaviksi valonheitinlotiksi.

- Kovan lääkärintarkastuksen jälkeen valituilta kysyttiin valmiudesta ainakin vuoden sopimukseen. Minä allekirjoitin.

- Kaarelassa oli 14 ilmavalvojalotan ryhmä, jotka valonheittimillään etsivät Helsingin yötaivaalta pommikoneita. Pahimpia olivat yövalvonnat ja kaikkialla liikkuneet huhut.

Kaarina Alvajärvi opiskeli sota-aikana teologiaa Helsingissä, myöhemmin hän opetti kahdeksan vuoden ajan Raumalla ja vuodesta 1964 Turun Puolalanmäen koulussa.

Veteraaneillemme on turvattava hyvä hoito ja riittävät palvelut

Tuki- ja Perinneyhdistyksen päätehtävänä on yhteistyössä Turun Sotaveteraanit ry:n kanssa toimia turkulaisten veteraanien, puolisoitten ja leskien mahdollisimman hyvää elämän, kotona asumisen ja omatoimisen selviytymisen sekä tarvittavien veteraanipalvelujen turvaamiseksi.

Veteraanimme ovat iäkkäitä ja tarvitsevat paljon tukea ja apua. Turun Sotaveteraanien veteraanijäsenen määrä oli toimintavuoden 2019 alkaessa 163, joista miehiä oli 96 ja naisia 67. Keski-ikä on jo noin 94 vuotta. Meillä on myös lähes 100 leski- ja puolisojäsentä. Tukijäseniä oli 267. Tuki- ja Perinneyhdistyksen jäsenmäärä on nyt pysynyt edellisen vuoden tasolla. Yhdistystemme toiminnassa pyritään entistä paremmin tavoittamaan eniten apua tarvitsevat jäsenveteraanit sekä yksin jääneet puoliset ja lesket.

Viime vuonna alkanutta veteraanileskien ja puolisoitten tukiprojektia jatketaan. Turun Sotaveteraanit ry:n oman kotiaavustajan työ auttaa merkittävästi monia yksin eläviä ja vähävaraisia jäseniämme. Projektin määrärahalla voidaan myös hankkia tarpeellisia jalkahoitoja.

Puheenjohtajat Pekka Paatero ja Risto Kapari ovat vuodesta 2017 alkaen käyneet Turun kaupungin hyvinvointitoimialan johdon kanssa yhteistyöneuvotteluja veteraanien palveluista ja veteraanimäärärahojen täysimääräisestä käytöstä turkulaisten veteraanien kotiin annettaviin palveluihin. Yhteistyö jatkuu ja sen avulla voimme paremmin tavoit-

taa veteraanimme ja saada tarvittavia korjauksia ja parannuksia kotiin annettaviin palveluihin. Hoito- ja palvelusuunnitelmat, jotka tehdään henkilökohtaisesti kaikille veteraaneille, ovat tärkein asia, johon olemme voineet vaikuttaa. Turku on veteraanipalveluissa ollut koko maan eturivin kuntia.

Tuki- ja Perinneyhdistys toteutti Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 2017 syksyllä tasavallan presidentin kunniakirjojen jakamisen kaikille jäsenveteraaneillemme. Tukijäsenemme kävivät henkilökohtaisesti 224 veteraanimme luona ja keskustelivat samalla heidän elämäntilanteestaan ja palvelutarpeistaan. Nämä käynnit olivat antoisia ja mieleenpainuvia.

1.11.2019 tulee voimaan laki, joka velvoittaa kunnat järjestämään veteraaneille maksuttomasti kaikki heidän tarvitsemansa kotona asumista tukevat palvelut. Vuosikokouksen 12.3.2019 hyväksymän toimintasuunnitelman mukaisesti käydään alkusyksyllä ennen lokakuun loppua viemässä kaikille jäsenveteraaneillemme Turun Sotaveteraanit ry:n tervehdysviesti. Samalla kysymme heiltä, onko heille tehty henkilökohtaiset palvelusuunnitelmat ja miten kotiin annettavat palvelut ovat toimineet. Tämä tieto välitetään Turun kaupungille ja yhteistyössä pyrimme varmistamaan kaikkien veteraanien pääsyn maksuttomien kotiin annettavien palvelujen piiriin.

Turun Kaksikerran Hirvilammella järjestetään 15.8.2019 Veteraaniväen kesätapahtuma vanhaan hyvään

tapaan. Tavoitteena on myös järjestää veteraanitoimistollamme Perinnetapahtuma avointen ovien tilaisuutena elo – syyskuun vaihteessa. Tilaisuudessa osanottajilla on mahdollisuus tutustua uusittuun perinnehuoneeseen ja heille kerrotaan veteraaniperinteestä ja sen säilyttämisestä. Tapahtumaan kutsutaan keskeisiä yhteistyötahoja.

Veteraanien hyvä hoito ja palvelut ovat yhteinen kunnia-asiamme. Iäkkäät veteraanit, puoliset ja lesket tarvitsevat paljon tukea ja huolenpitoa. Tulkaa mukaan toimintaamme. Hyvää ja aurinkoista kevättä ja kesää kaikille Veljesviestin lukijoille!

Risto Kapari
puheenjohtaja
Turun Sotaveteraanien
Tuki- ja Perinneyhdistys ry

Toiminnanjohtajan tuolilta

Hyvät Veljesviestin lukijat

Veteraanisukupolvella on ollut – kaiken muun lisäksi – suuri määrä arvoja, joilla olisi käyttöä yhä vielä tänäänkin, vaikka elämmekin täysin toisenlaisessa Suomessa, kuin mitä maamme oli 1900 – luvulla. Haluan tässä kirjoituksessa tuoda esille niistä kolme.

Ensiksi horjumaton puolustustahto, mikä on ollut sen merkitys? On sanottava, että jos Puolustustahtoa ei olisi ollut, emme mekään olisi nyt tässä. Puolustustahto pelasti Suomen 1939 - 1940 Baltian maiden kohtalosta. Puolustustahto pelasti Suomen miehitykseltä kesällä 1944. Ja haluan sanoa, että puolustustahto pelasti Suomen myös 1970 – luvun ankarassa poliittisessa painostuksessa, silloinkin idän suunnalta tullessa. Sodassa syntynyt asevelihenki auttoi edelleen.

Toiseksi tinkimätön velvollisuudentunto, mikä on ollut sen merkitys? Tätä asiaa ei voi vähätellä, sillä jos katsomme, mitä maamme kohtalon vuosina tehtiin, se kaikki tehtiin yhteisenä velvollisuutena Suomea kohtaan. Se tehtiin riippumatta siitä, mikä oli tekijän asema ja arvo, tärkeintä oli se, että sen tekivät kaikki. On sanottu, että ketju on yhtä heikko, kuin on sen heikoin lenkki. Ehkä noita heikkoja lenkkejä oli tuolloinkin, mutta olivat käytössä myös keinot, joilla nuo heikot lenkit eliminoidiin. Kansakunta puhalsi yhteiseen hiileen, ja kansakunta myös tunsu – kuten sanottua – puhaltajan paikasta riippumatta asian yhteiseksi. Syntyi ennenkuulumaton yhteisöllisyys, asia, joka on kantanut veteraanisukupolvea niin sodan kuin rauhankin vuosina. Ja kantaa edelleen.

Kolmanneksi haluan mainita horjumattoman tulevaisuudenuskon. Tämä täydentää kokonaisuuden. Veteraanisukupolvi ei koskaan ole

menettänyt uskoaan tulevaan, pikemminkin päinvastoin. Veteraanisukupolvi on aina uskonut parempaan huomiseen, ja halunnut tehdä tästä maasta heitä seuraaville sukupolville paremman paikan elää ja olla. Tämä mielestäni kovinkin kaatoavaksi kansaperinteeksi jo luokiteltava asia kaipaasi – kahden edellä mainitun arvon kaltaisesti – myös jonkinlaisen renessanssin – uudelleen tulemisen. Valitettavan usein joutuu nykyä seurattaessa toteamaan, että varsinkaan usko tulevaisuuteen – jopa omaan sellaiseen saati sitten kansakunnan – näyttää olevan peräti heikoissa kantimissa, ellei jopa olematon.

Vietimme hetki sitten 33. kansallista veteraanipäivää. Päivän teema oli tänä vuonna ”On aika muistaa – Det

är dags att minna”. Teema velvoittaa meitä kaikkia. Onnittelen kaikki kansallisena veteraanipäivänä Tasavallan presidentin mitalin saaneita.

Kansallinen veteraanipäivä muistuttaa meitä – toivottavasti tästä eteenpäin niin kauas kuin ajatus kansaan siintää – siitä, että maamme itsenäisyys ei ole itsestäänselvyys eikä itsenäisyyttämme ole saatu lahjana. Sen saavuttamisen ja turvaamisen takana on sukupolvien työ ja hyvin vaikeita aikoja sekä paljon uskoa parempaan tulevaisuuteen.

Toivotan hyvää ja voimia antavaa kesää kaikille tämän lukijoille

Osmo Suominen
toiminnanjohtaja

**Herne-
keittoa
torilta**

Muonitusjaoston rokkatarjous vetää ostajia kauppatorille. Keittoa myydään ainakin veteraaniviikkoon liittyen keväällä ja syksyllä Pyhäinpäivän aattona. Jaosto osallistuu tilauksesta myös eri alueilta tulevien toimeksiantajien tapahtumiin. Kuvat kauppatorilta 26. huhtikuuta.

"Auno Kuiri – Turun seudun kuuluisimpia veteraaneja"

- *Palveluksia Isänmaalle -kirjani kertoo kahden esimerkillisen pataljoonan komentajan, Auno Kuirin ja Heikki Mikkolan elämäntarinan, totesi vuosikokouksen esitelmöitsijä, kemian tohtori Lauri Hietaniemi*

- *Suomalainen sodanaikainen viestintäväline – kenttäpostikirje – kiinnostaa ja hämmästyttää toimivuudellaan tämän päivän sotahistorian harrastajia, esittelee Lauri Hietaniemi kirjansa taustoja.*

- *Palveluksia Isänmaalle kirjan lähdeaineiston 200 kenttäpostikirjettä lähetettiin viimeisten sotien aikana Yköjärven Mikkolan kartanoon. Kirja kertoo yksityiskohtaisesti kartanon pojan Heikki Mikkolan ja vävyyn Auno Kuirin elämäntarinan.*

"Kirjani toinen päähenkilö jääkäri-everstiluutnantti Auno Kuiri asettui Vapaussodan jälkeen kouluttajaksi Porin Rykmenttiin täällä Turussa Heikkilän kasarmille. Hän lähti kouluttajan tehtävästä komppanian päällikkönä talvisotaan JR 15 pataljoonan komentajaksi. Tässä rykmentissä palveli runsaasti tämän alueen taistelijoita. Kuiri nimitettiin jatkosodan aikana Marskin ritariksi ollessaan JR 5:n pataljoonan komentajana. Kuiri jatkoi sotien jälkeen komentajan tehtäviä edelleen tutulla Heikkilän kasarmilla. Saatuaan syytteen asekatkennässä hän erosi puolustusvoimista ja toimi lopuksi 50-luvulla vielä Mellilässä KOP:n pankinjohtajana. Jääkärieverstiluutnantti Auno Kuiri oli Turun seudun kuuluisimpia sotaveteraaneja. Hän oli täällä kysytty juhlapuhuja vielä 1970-luvulla. Voidaan todeta, että tervolalaisuutensa Kuirin kotipaik-

ka suurimman osan elämää oli juuri Turku.

Sota-aikana korkeimmilta upseereilta - jopa päämajassa toimineil-

ta - edellytettiin kenttäkokemusta. Sitä yleensä kertyi patteriston tai pataljoonan komentajan tehtävistä. Rintamalinjat ratkaistiin taisteluissa, johon tarvittiin lopulta yksittäi-

- *He kunnostautuivat paitsi erinomaisina komentajina myös esikuvina eturintaman taistelijoille, esitteli tohtori Lauri Hietaniemi kirjansa päähenkilöitä. Turun Sotaveteraaniyhdistyksen vuosikokouksessa puheenjohtajana Matti Ketola.*

Alakuirin talo toimii nykyisin maakunnallisena museona Tervolan Paakkolan kylässä. Tämä talo oli Auno Kuirin isoisan talo Kemijoenrannalla. Suku on voimakasta sotilassukua. Kaksi kenraalia: puolustusvoimien komentaja, kenraali Kaarlo Leinonen ja kenraalimajuri Pasi Kostamovaara. Kuva: Lauri Hietaniemi 16.10.2018

siä taistelijoita ja heiltä tinkimätöntä taistelutahtoa. Rintamataistelijoita ohjasivat ja kouluttivat joukkueiden johtajat, komppanioiden päälliköt ja joskus omalla esimerkillään jopa pataljoonien komentajat. Kirjani Palveluksia Isänmaalle kertoo kahden esimerkillisen pataljoonan komentajan elämän tarinan. He molemmat kantoivat kolmessa sodassa erityisen suurta vastuuta. Niin suurta vastuuta, että he vielä lähes 75 vuotta sodan päättymisen jälkeen ovat kirjansa ansainneet. Molemmat päähenkilöt, pelottomat rintamakomentajat Auno Kuiri ja Heikki Mikkola, nousivat sodissamme kuuluisimpien pataljoonien komentajien joukkoon. Auno Kuirista tuli siis Marskin ritari ja Heikki Mikkolasta kenraali Laaguksen luottomies.

Talvisodassa Auno Kuiri taisteli legendarisella tavalla joulukuussa 1939 Summassa toimiessaan hämäläispataljoonan komentajana. Ennen sodan syttymistä Auno valmensi joukkonsa puolustamaan kantalin-

noitettua asemaa esimerkillisellä tavalla. Kuitenkin joulukuun puolivälin jälkeen vihollinen panssareineen pääsi valtaamaan Poppiuksen linnakkeen. 21.12 keskipäivällä upseerit Aunon johdolla kokoontuivat esikuntakorsuun suunnittelemaan Poppiuksen takaisinvaltaamista. Kaskuja Kuirista-teos kertoi tapahtumasta seuraavasti:

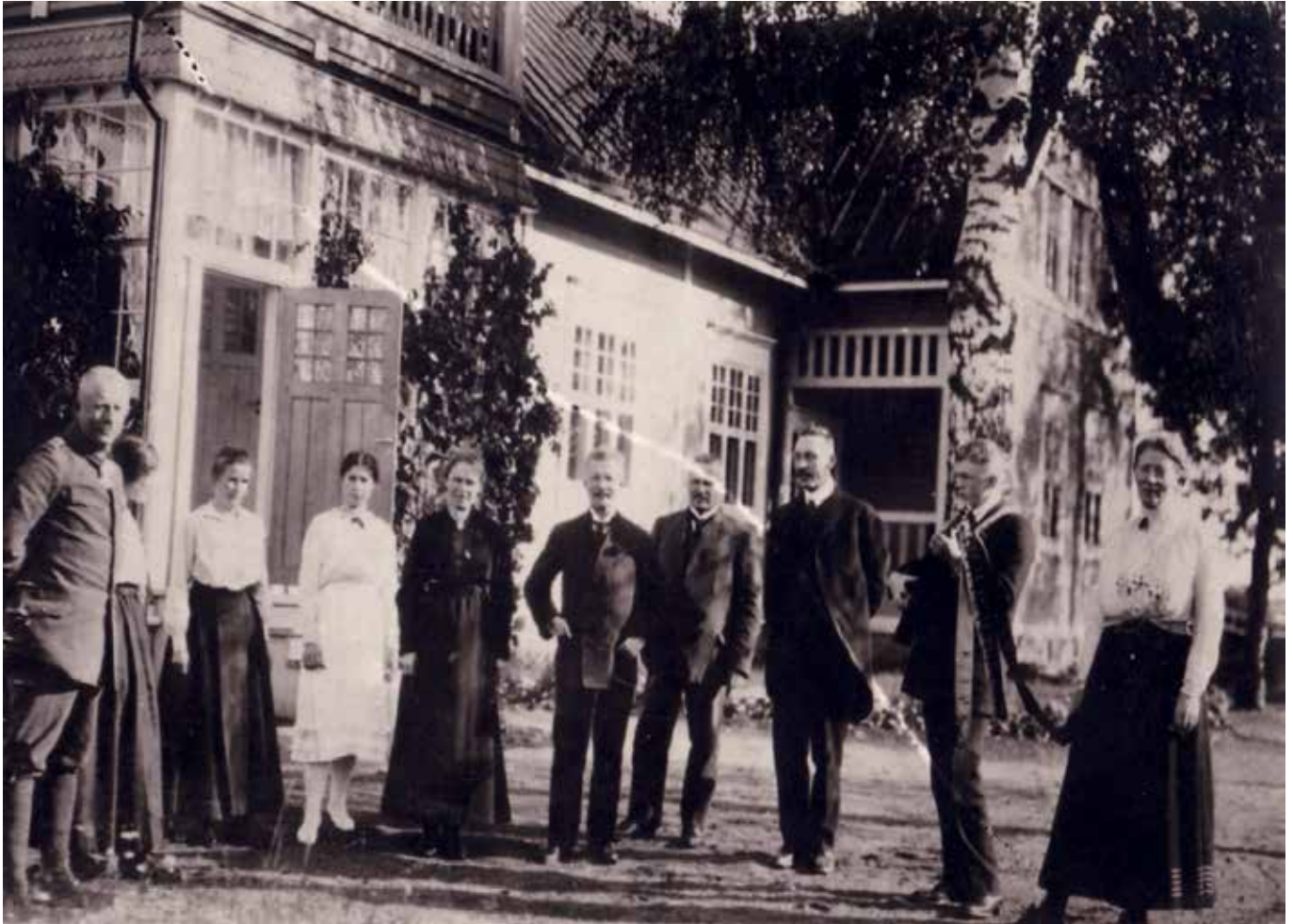
Talvisotasota päättyi Aunon osalta Viipurissa vaikeissa oloissa vihollisen tuhoisan pommitustulen alla 13.3.1940. Tämän jälkeen aselevon jälkeen pataljoona siirrettiin Taa-vettiin Salpalinjan rakennustöihin. Miesten koti-ikävä oli jo suuri ja jotkut menettivät hermonsä. Kaskuja Kuirista kirjanen kertoo tapauksesta, jossa presidentin rouva, Kotkanien kartanon emäntä, Ellen Svinhufvud soitti yöllä Auno Kuirille.

Jatkosodan hyökkäysvaiheessa JP 1 eteni Ilomantsista Äänisjärven Äänisniemeen Tulvojalle. Ensimmäinen suurempi taistelu oli Ristisalmien valtaus elokuun alussa 1941.

Ilmo Haario kuvasi kirjassa Lapin Jääkäripataljoona 1921-1971 joukkueensa taistelua seuraavasti. Haario toimi Heikki Mikkolan 3. komppanian joukkueen johtajana. s. 113 Heikki Mikkola nousi hyökkäysvaiheessa JP1:n komentajan Ragnar Wahlbeckin tärkeimmäksi upseeriksi. Hän sai suunnitella ja johtaa pataljoonan viimeisen vaiheen etenemisen Kontupohjasta Tulvojalle. Siellä Mikkola toimi JP 1:n apulaiskomentajana ja komentajan sijaisena. Erityisesti asemasotavaiheen alettua hän johti ansiokkaasti pataljoonan koulutusta.

Porlammen kuuluisa motti

Jatkosodassa elokuun lopussa eteläisellä Kannaksellakin aloitettiin vihdoinkin odotettu hyökkäysoperaatio. Valo Nihtilän suunnitelman mukaan Viipuria saarrettiin maihinnousulla yli Viipurinlahden ja laajoin joukoin koukaten vasemmalta sekä myös verraten kaukaa etelästä. Vihollinen

Ensimmäisessä maailmansodassa Suomi alkoi kehittyä länsimaaksi Vapautumisen apu saatiin lännestä, ei idästä. Saksan avun päätekijät: jääkäreiden koulutus, Marskin armeijan aseistus ja Itämeren Divisioona - Jooseppi Mikkola Svinhufvudin hallituksen edustajana auttoi Itämeren divisioonan Suomeen. Rudiger von der Golz vierailulla Mikkolassa n. vuonna 1920. Lähde: Ylöjärvi seura. Vasemmalla kenraali Golz, Itämeren Divisioonan komentaja, kuudes Jooseppi Mikkola ja viides Maila Talvio.

jäi elokuun viimeisinä päivinä kahdella divisioonallaan Viipuriin saarroksiin.

Syntyi kuuluisa Porlammen motti. Sen sulkemisessa Kuirin veljekset olivat avainasemassa. Matin komentaja JR4:n III pataljoona sulki tien Koiviston suuntaan ja piti asemansa usean päivän ajan. Auno Kuirin JR 5:n I pataljoona sulki Viipuri-Pietari tien Säiniöllä juuri ennen vihollisen kolonnan saapumista. Täälläkin asemat pidettiin 28-29.8.1941. Molemmissa paikoissa vihollinen joutui jättämään raskaan kaluston tielle ja pakenemaan metsiin. Veljesten rintamaosuuksilta kerättiin jatkosodan suurin sotasaalis.

Perkjärvi pelasti

Panssaridivisioonan epäonnistuneen Kuuterselän vastahyökkäyksen jälkeen vihollisen panssarivoimat etenivät uhkaavasti Pietari-Viipuri radan suunnassa. Suomenlahden rannalla olleet suomalaisjoukot olivat vaarassa jäädä mottiin. Kuirin JR 5 oli ensimmäisenä Päämajan reservinä saapumassa apuun. Pienen tiedustelujoukon kanssa II/JR 5:n komentaja Auno Kuiri lähetettiin päivällä 16.6. selvittämään tilannetta Lounatjoen tien suunnassa. Kaaostilanteessa toisistaan tietämättä tielle ohjattiin myös Laguksen ryhmä: eli osia JP 2:sta kapteeni Paa-vo Lammetmaan komennossa ja

kapteeni Kvikantin rynnäköitykkipomppanian osia. Nämä saivat vastansa voimakkaan viholliskeskityksen niin, että Lammetmaa haavoittui ja sittemmin postuumisti Marskin ritariuden saavuttanut kapteeni Kvikant kaatui. Menetysten jälkeen Kuiri sai nämäkin joukot avukseen ja sai pysäytettyä vihollisen panssarivoimien etenemisen. Nyt JR 5 ehdittiin ryhmittää kokonaisuudessaan puolustukseen Perkjärven aseman kohdalla molemmin puolin rataa. Koko ilta, yö ja aamu taisteltiin näissä asemissa. Toisen pataljoonan komentaja Kuiri sai lopulta koko JR 5:n komentoonsa ja lisäksi hänellä oli aamulla käytössä muitakin avustavia joukkoja. Hän otti mm. 16.6.

IKÄTÄ LÄHTÖHÄN KARJALAAN JA KARJALAN RAHMADELLA

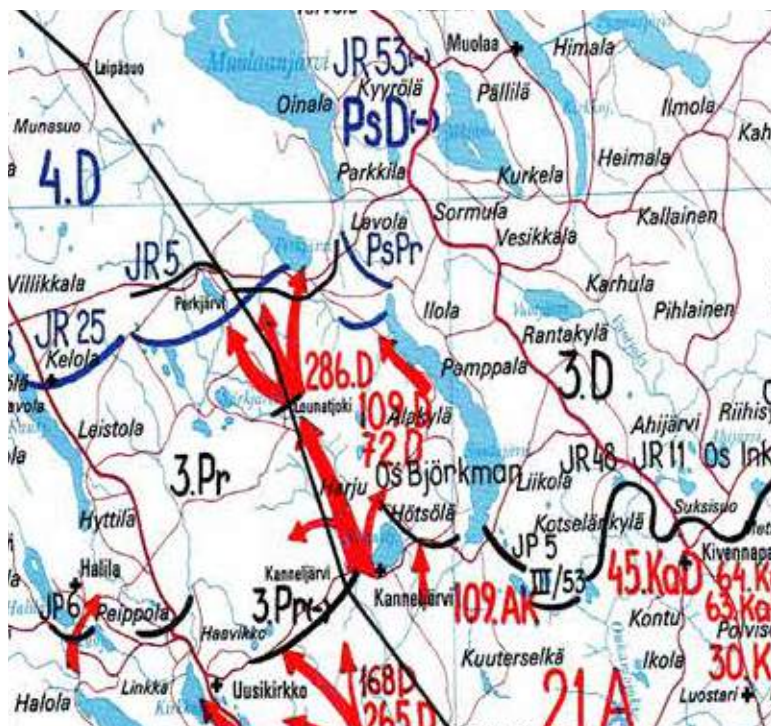
Kuirin veljekset Porlammen motin pihdeissä
28-29.8.1941

Matti Kuirin pataljoona III/JR 4 Nuoraalla
ja Alasommeessa piti asemansa

Auno Kuirin pataljoona I/JR 5 onnistui Säiniöllä

Sotasaalis:
306 tykkiä
246 kranaatinheitintä
272 konekivääriä
55 ps-vaunua
673 autoa
300 traktoria
4500 hevosta

Auno Kuiri haavoittui vaikeasti 29.8 klo 9.10
ja joutui useaksi kuukaudeksi sairaalahoitoon

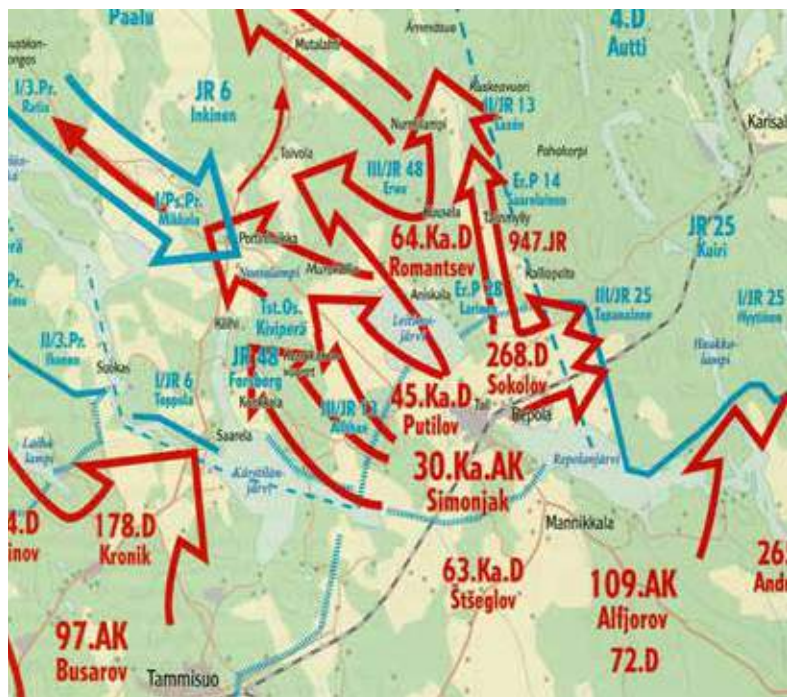

**Kuirin JR 5:n puolustus
Perkjärvellä 16-17.6.1944**

komentoonsa alueella liikkuneen Heikki Mikkolan Sotkan. Lopputulena oli se, että vihollisen voimakas hyökkäys saatiin pysäytettyä puolentoista vuorokauden ajaksi. Hurjassa ja värikäessä taistelussa Kuiri joutui käyttämään reippaita otteita komentaessaan ja pitäessään koossa alaisia joukkojaan. Tämän

taistelun ansioista hänelle myönnettiin Mannerheim-ritarin risti. Sotahistorioitsija Matti Koskimaa totesi teoksessa Veitsen terällä, että tämä Perkjärven taistelu saattoi pelastaa itsenäisyytemme, koska kyseisen aikavaiheen ansiosta Päämajan pyytämät reservit Lapista ja Itä-Karjalasta ehtivät juuri ajoissa Tali-Ihantalaan.

Kuirin rykmentti JR 25 piti esimerkiksi asemansa Tali-Ihantalassa ja tarpeelliset vetäytymiset tehtiin vain ylemmän johtoportaan käskystä.

Mikkolan I/PsPr:n vastahyökkäys Juustilasta Portinhoikkaan ja Kuirin rykmentin JR 25:n puolustus-
asemat 26.6.1944

Kiitosviesti appiukolle

Kun tilanne rauhoittui, Auno lähetti seuraavan kirjeen appiukolleen 9.7.1944. Kirjeen alussa hän itse kuvaa ansioitaan Marskin ritariuden saatuaan.

Terveppä Teille Muorit ja Vaari!

Anteeksi että kirjoitan vain kynällä Kosmos, kun täytekynäni on häipynyt. Tämän rytinän alkuvaiheessa tahtoivat kampeet jäädä, paitsi ne mitä päällä oli. Harmittaa kun meni villapaitakin.

Eipä silti hätää onhan minulla kampeita tarpeeksi.

Kiitoksia kirjeestäsi ja onnitteluista. Enhän minä mitään erikoista tehnyt, mutta tappelin samaan tapaan kuin ennenkin.

Pidin poikieni kanssa sen, minkä olemme vuosien varrella vannoneet;

ettei ryssä meidän kohdalta pääse eteen eikä taaksepäin, niin

kauan kuin meissä on vähänkään henkeä jäljellä. Pidimme myöskin

lupauksemme, vaikka lujalle se toisinaan otti. Ryssä käytti kaikkia

mahdollisia vekottimiaan ilmassa ja maassa. Silti tämäkin on

hermokysymys kuten sota yleensä on ollut ja pysyy. Olin kerran

samoilla mailla Heikin kanssa, vaikka en ehtinyt tapaamaan.

Otin omin luvin heidän rynnäköitykin vastaiskuun ja hyvää jälkeä

se tekikin. Sanoin heti pojille, että tuollaisen ostan itselleni heti kun

tilaisuus tulee. Nyt olen ollut toista viikkoa uuden osaston kanssa liemessä ja hyvin se on mennyt, kun sanoin, että kuollaan kunnialla taistelukentällä mieluummin kuin politrukkien ampumana.

Yllätyshyökkäys Tali-Ihantalassa

26.6.1941 Vihollinen pääsi yllättämään puolustajat Tali-Ihantalassa. Aamupäivällä noin 30 vihollispanssaria mursi epäsuoran tulen tukemana asemat Talissa, valtasi tärkeän Portinhoikan risteyksen ja läheni jo Saimaan kanavaa Juustilassa. Kenraali Lagus soitti AK:n komentaja Laatikaiselle pyytääkseen toimintaohjeita. Lagus sai valtuudet ja soitti suoraan Panssaripataljoonan komentajalle majuri Mikkolalle. Mikkola sai käskyn tehdä vastaiskun tehtävänänsä vallata Portinhoikka takaisin. Mikkola kuvasi taistelua myöhemmin Panssarilehdessä.

Klo 15.15...

Mikkolan panssaripataljoonan vastaiskulla Portinhoikka saatiin vallettua ilman merkittäviä tappioita. Myöhemmin vahvennettu Panssaridivisioona jatkoi kaikella voimallaan hyökkäystä Portinhoikasta An-

Auno Kuirin kunniamerkit

Nykyisin rakennusneuvos
Esa Kiiverin omistuksessa
Ylöjärvellä

Kiiveri osti kokoelman
Bukowskin huutokaupasta
v 2011

**Heikki Mikkolan
kunniamerkit
ovat Panssariprikaatissa
Parolassa**

iskalan ja Leitimojärven suuntaan tavoitteena saartaa viholliset, jotka olivat jo ehtineet edetä maastoitse Ihantalaan. Tämä saarroitus ei aivan onnistunut Aniskalan seudulla ja rohkeasti edennyt Panssaridivisioona kärsi valtavia tappioita. Laguksen ja Kannakselle saapuneiden saksalaisten ja suomalaisten vahvistusten ansiosta vihollisen hyökkäys saatiin kuitenkin lopullisesti pysäytettyä Tali-Ihantalassa.”

Kirjoittajan johtopäätöksiä

Kirjoittaja totesi selvittäneensä Aunon ja Heikin menestymisen perusteet.

- Saksan tuki Suomelle elintärkeä molemmissa maailmansodissa.
- Kenttäpostikirjeiden merkitys oli sodissamme suuri sekä taistelijoille että koririntamalla. Mielialan kohottaja.

- Kenttäpostikirjeistä löytää sodanajan taistelijoiden aitoja tuntemuksia ja kokemuksia.

- Kirjassa on joissakin kohdissa kovaakin tekstiä ja koviakin johtajien otteita. Sodassa oli erilainen moraalikäsitys verrattuna rauhan aikaan. Sota-aikana oli voimassa sotaväen rikoslaki ja sota-oikeus. Ääritapauksissa rintamakomentajalla oli oikeus ampua karkureita. Vaativimmat tehtävät edellyttivät tosi reippaita johtamistapoja.

- Sodanajan arvo koti, uskonto ja isänmaa avautuvat kirjasta.

- Suomi on hieno maa. Olen kokenut, että täällä on hyvä tehdä työtä ja elää. Saamme tästä kiittää veteraaneja, jotka vapauttivat maamme ja puolustivat itsenäisyyttämme. Heistä kaksi, Auno Kuiri ja Heikki Mikkola tekivät sen kantaen erinomaisella tavalla suurta vastuuta kolmessa sodassa. Kirjoitin kirjani kunnianosoituksena heidän elämäntyölleen.

- Esikuntaupseereista, armeijakuntien ja divisioonien komentajista on kirjoitettu useita elämäkertoja. Samoin kaunokirjallisuus tuntee hyvin eräiden komppanioiden päälliköiden ja joukkueen johtajien tarinoita. Miestensä kanssa pitkään taistelleista pataljoonien komentajista meidän sotahistoria tuntee vain harvoja teoksia. He elivät kovassa paineessa ollen vastuussa lähes tuhannen etulinjan taistelijan hengestä.

Alkuperäisen SA-kuvatekstin mukaan kuvassa on "bolsheviikkien uudisrakennuksia Johanneksessa. Näitä työläisten asuntokasarmeja on rakennettu parikymmentä ja tätä kylää Tiltu sitten nimitti kaupungiksi." Kuva on otettu 9.9.1941. Johannekselaisten palatessa jatkosodan aikana entiselle kotiseudulle asuntokasarmit purettiin ja myytiin heille rakennustarvikkeiksi.

Pirkko Kanervo

Venäläiset Väli rauhan aikana Karjalassa

Professori Juri Kilin Petroskoin yliopistosta on teoksessaan "Suurvalan rajamaa" käsitellyt myös venäläisten toimia väli rauhan aikana Karjalassa, jonka Suomi oli talvisodan päättäneessä Moskovon-rauhassa luovuttanut Neuvostoliitolle. Kilin osoittaa, miten tärkeitä luovutetun Karjalan taloudelliset voimavarat: sellu- ja paperitehtaat sekä sähkövoima olivat 1930-luvun lopussa Neuvostoliitolle, joka valmistaui väistämättömältä näyttävään sotaan Hitlerin Saksaa vastaan. Karjalaa venäläiset kuvasivat "Suomen

rikkaimmaksi" alueeksi. Vaikka alue itsessään oli melko pieni, sen taloudellinen merkitys oli poikkeuksellisen suuri. Uusille alueille pian rauhan jälkeen lähetetyt erikoisryhmät laskivat siellä olevan 227 suurta ja pientä yritystä. Pelkästään Karjalan selluloosa- ja paperitehtaat tuottivat sellua saman verran kuin Neuvostoliiton tehtaat yhteensä, ja lisäksi suomalaisen sellu oli laadultaan venäläistä parempaa.

Ennen toista maailmansotaa Neuvostoliitto oli maailman kuudenneksi suurin sellun tuottajamaa. Yksi

viidestä sen edellä olevasta oli Suomi. Kun Neuvostoliitto sai haltuunsa Karjalassa sijainneet kahdeksan selluloosa- ja paperitehdasta, se ei vain kaksinkertaistanut yhdellä iskulla siihenastista sellutuotantoaan vaan pystyi saman tien kuroma kiinni teknistä jälkeenjääneisyyttään. Se oli elintärkeä seikka sotaan valmistautuvalle maalle, sillä korkealaatuista sellua käytettiin raaka-aineena räjähdysaineiden ja ruudin tuotannossa. Maanpuolustuksen kannalta erityisen merkittäviä venäläisille olivat Pitkärannan tehdas sekä Euroo-

pan suurimmat ja ajanmukaisimmat Enson tehtaat. Enson tehtaiden kunnostamista ja käyttöönottoa valvonut G. M. Orlov korosti, miten ”maailman selluntuotannossa Enson tehtaiden tuotantokapasiteetti on ainutlaatuinen, koska siihen kuului viisi itsenäistä tehdasta: sulfiitti- sulfaatti-, pahvi-, paperi- ja klooritehdas”.

Talvisota päättyi 13. maaliskuuta 1940. Jo samassa kuussa neuvostoviranomaiset alkoivat organisoida Karjalan jälleenrakennusta ja uudisasutusta, sillä alue haluttiin saada nopeasti hyötykäyttöön. Ensi sijalla oli teollisuuslaitosten käynnistäminen. Sotatoimien päättymisestä oli kulunut vain viikko, kun venäläiset lähettivät uusille alueille komission, jonka tehtävänä oli sellu- ja paperitehtaiden vastaanotto. Huhtikuun 16. päivänä neuvostohallitus velvoitti erittäin salaisella päätöksellä sisäasiain kansankomissariaa-

tin (NKVD) kunnostamaan tärkeimmät sellu- ja paperitehtaat: Enson, Pitkärannan, Johanneksen, Läskelän ja Käkisalmen. Saman kuun lopulla venäläiset alkoivat kuljettaa tehtaille vankityövoimaa, jonka kokonaismäärä nousi pian 10 000 henkeen.

Vankien lisäksi tarvittiin insinöörejä, teknikoita ja teollisuustyöväkeä, joiden värväyskampanja käynnistyi sekin jo huhtikuussa. Tulijoita oli enemmän kuin mitä voitiin vastaanottaa, vuoden lopussa Karjalan teollisuuslaitoksissa työskenteli 15 000 työläistä ja insinööriä. Ensimmäinen paperikone käynnistyi Läskelässä 29. kesäkuuta 1940, ja puoli vuotta myöhemmin rakennustyöt kaikissa tuotantolaitoksissa oli saatettu loppuun lukuun ottamatta Harlun taajamassa sijainnutta tehdasta, joka oli tarkoitus käynnistää viimeisenä. Se alkoi toimia huhtikuun lopussa 1941. Kaikki Karjalan sellu- ja

paperitehtaat olivat toiminnassa ennen kuin Operaatio Barbarossa alkoi.

Talvisodan vetäytymisvaiheessa pioneerit olivat räjäyttäneet Johanneksen selluloosatehtaan piipun, jotta venäläiset eivät voisi käyttää sitä tykistönsä tulen johtamiseen. Suojeluskuntalaiset puolestaan olivat polttaneet laajalti Johanneksen asuinrakennuksia, etteivät ”piippalakit” niistä taloista saisi lämmintä sijaa. Helpolla venäläiset eivät Johanneksen tehdasta käyntiin saaneet. Piippu oli muurattava uudelleen ja saatava koneet kuntoon sekä rakennettava niin työväelle kuin vangeillekin asuintiloja. Vangeille venäläiset pystyttivät parakin. Jatkosodan aikana Karjalaan palanneet johannekselaiset ovat kuvanneet parakkia ulkoapäin vaikuttava näyksi. Sisältä se oli hyvin yksinkertainen, kuin suuri makasiini. Vankien makuusi-

TK-kuvaajan mukaan ”näin hieno ryssien rakentama talo oli kaikeksi tarkoitettu paikkakunnan diktaattorille”. Huvilatyypinen uudisrakennus oli kenties kuitenkin tarkoitettu Johanneksen selluloosatehtaan johtajaa tai pääinsinööriä varten. SA-Kuva.

Työläisasuntoja "Johanneksen kaupungissa", joka on jälleen suomalaisten käsissä. Kuva on otettu 9.9.1941. SA-Kuva.

joilla oli kaisloja pehmikkeenä.

Suomalaisalueet auttoivat venäläisiä sellun lisäksi toisen kipeän ongelman ratkaisemisessa. Luovutetussa Karjalassa oli yhdeksätoista suurta tai keskisuurta voimalaa, jotka tuottivat enemmän sähköä kuin Neuvostoliitolle kuuluvassa Itä-Karjalassa tuotettiin. Yksistään Vuoksen Rouhialan voimalan teho oli kaksi kertaa niin suuri kuin Itä-Karjalan kaikkien voimaloiden yhteensä. Talvisodan alkaessa energiakriisi oli Leningradissa pahimmillaan. Sähkön kuluusta oli pakko supistaa ja säädellä kovin ottein sen jakelua. Etulyöntiasemassa olivat sotatarviketehtaat. Talvisodan jälkeen kaupungin sotateollisuutta kehitettiin voimaperäisesti. Ohjelmia ei ollut mahdollista toteuttaa ilman voimalajärjestelmän kapasiteetin lisäystä.

Lisäystä saatiin Suomen voimaloista. Rouhialan voimalaitoksen

ja 60-prosenttisesti rakennetun Enson vesivoimalan hankkiminen lykäsivät tuonnemmaksi energiakatastrofia. Neuvostoliitto voitti aikaa sotavalmisteluissaan Saksan hyökkäyksen varalta. Päätös Rouhialan käytöstä ja Enson vesivoimalan loppuun rakentamisesta tehtiin huipputasolla varhaisessa vaiheessa, jo huhtikuussa 1940. Rouhialan ja Leningradin välille venäläiset rakensivat voimansiirtolinjan. Lokakuussa linjaa kokeiltiin ja otettiin käyttöön. Hanke ei kuitenkaan heti tuottanut toivottua tulosta, sillä tsaarivallan ajalta periytyneet Leningradin kaapelilinjat olivat niin pahasti kuluneita, ettei Rouhialan antamaa lisätehoa voitu ottaa vastaan edes joulukuuhun 1940 mennessä.

Syksyyn 1940 saakka Leningradin sotilaspiirin alueella rakennettiin sotilaskohteita varsin vähän. Tulevaan sotaan alettiin valmistautua tosis-

saan, kun ulkoministeri Molotovin matka Berliiniin marraskuussa varmistti venäläisten epäilyt siitä, että Saksa vastusti Suomen liittämistä Neuvostoliittoon. Moskovassa päätettiin pian ryhtyä toteuttamaan jättiläismäistä ohjelmaa sotilaallisesta rakennustyöstä maan länsi- ja luoteisosassa. Leningradiin oli tarkoitus pystyttää suuri määrä uusia lentokonehtaita, samoin rakentaa kestopäällysteisten lentokenttien verkko sekä rakentaa niin rautateitä kuin autoteitäkin huollon varmistamiseksi. Luovutettuun Karjalaan oli tulossa yksitoista operatiivista (ei päällystettyä) lentokenttää. Sodan syttyessä kesäkuussa 1941 monet rakennusohjelmat olivat vasta alkuvaiheessa.

"Keskitysleirin juhlasali kaikessa komeudessaan", kuuluu alkuperäinen TK-kuvaajan kuvateksti Johanneksesta 24.11.1941. SA-Kuva. Kyse tuskin kuitenkaan on vangeille tarkoitetusta juhlasalista" vaan Johanneksen selluloosa-tehtaaseen värvätyjen vapaitten tehdastyöläisten juhlasalista. Salin paha siivo kertoo venäläisten pikaisesta lähdöstä paikkakunnalta.

Suomalaisten autioksi jättämä maa piti asuttaa

Neuvostoliiton sotataloudelle elintärkeiden rakennushankkeiden lisäksi oli järjestettävä muiden teollisuuslaitosten toiminta, uudistettava maataloustuotanto ja asutettava suomalaisten autioksi jättämä maa. Viljelysmaan määräksi Kilin ilmoittaa 178 000 hehtaaria eli 2,7 kertaa enemmän kuin Itä-Karjalassa, joka pinta-alaltaan oli neljä kertaa luovutettua Karjalaa suurempi. Maaseudulle oli kuitenkin vaikeampi saada väkeä kuin tehtaisiin. Suunnitelmien mukaan alueelle oli tarkoitus vuosina 1940–1941 asuttaa 40 000 perhettä niistä osista Neuvostoliittoa, joissa oli liikaa työvoimaa. Syyskuussa 1940 tehty laskenta osoitti, että maa-

seudulla asui jo 42 000 henkeä. Kolhooseja oli perustettu 253, joskin useimmat niistä olivat vasta muodostumassa.

Valtiolla oli värväysorganisaatio, joka houkutteli ihmisiä muuttamaan Karjalaan. Värväys ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta mutta sai kuitenkin liikkeelle köyhimmät eläjät ja kolhoosit erityisesti Valko-Venäjältä: Tšuvassian, Mordvan, Tatarian, Rjazaninin, Kalinin, Smolenskin, Orelin, Kirovin ja Volgodan alueilta. Karjalan uusi venäläisväestö oli etnisesti kirjavaa, mikä aiheutti ongelmia väestöryhmien välille. Esimerkiksi Viipurin piirin Keräjäjärven kylän Taistelu -nimisessä kolhoosissa oli muodostunut kaksi ryhmää: venäläiset ja tataarit, jotka eivät tulleet keskenään toimeen, vaan välit olivat kuin kolhoosin nimen mukaiset. Saman piirin Tervajoen kylässä asuneet tataarit taas

vaativat, että heille on rakennettava moskeija.

Vuoden 1941 alusta kolhoosiväen keskuuteen alkoi kuitenkin levitä huhuja pian alkavasta uudesta sodasta, jolloin monissa heräsi halu palata takaisin synnyinseudulle. Siitä seurasi, että maataloussuunnitelma jäi täyttymättä. Keväällä 1941 tehtiin epävirallinen päätös keskeyttää Karjalan asuttaminen sodanvaaran voimistumisen takia. Uusi sota syttyikin niin pian, ettei aika riittänyt entisten Suomen alueiden hyödyntämiseen. Niiden taloudellinen hyväksikäyttö ei tuottanut toivottuja tuloksia lukuun ottamatta sellu- ja paperitehtaita ja sähköntuotantoa.

Vuoden 1940 lopussa luovutetussa Karjalassa oli 188 000 venäläistä asukasta. Kun jatkosota syttyi ja Suomi valtasi Karjalan takaisin, väestö pakeni alueelta. Väkeä ei voitu siirtää Valko-Venäjälle, sillä se jou-

tui ensimmäisenä saksalaishyökkäyksen jalkoihin. Kaikkia ei ehditty evakuoida. Hyökkäävien suomalaisien käsiin jäi Kannaksella Rautjärven Pien-Miettilässä 70 neuvostosiiviiliä, Kaukolan Liinamaassa 336, Muolaan Vuotjärvellä 158 sekä Impilahden Ruohojärvellä 280, Kytösyssä 260 ja Kokkoselässä 240 henkeä. Heidät siirrettiin vankileirille Miehikkälään, Salpa-linjan linnoitustyömiehiltä vapautuneisiin parakeihin.

On arvioitu, että Miehikkälän leirille sijoitettiin lopulta lähes 2 000 henkeä, ja lapset mukaan laskien väkeä on voinut olla jopa 3 500. Leirin etnisestä kirjavuudesta kertoo, että asukkaat edustivat seitsemäätoista eri kansallisuutta. Etninen kirjavuus päti ilmeisesti myös Johanneksen välirauhanaikaisiin siviiliasukkaisiin, jotka kaikki kuitenkin näyttävät ehtineen sieltä paeta. Mihinkään isompiin tuhotöihin he eivät olleet ryhtyneet, ehkä jopa ajanpuutteen takia. Kiireisestä lähdöstä kertoo, että erääseen taloon oli leipätaikina jäänyt pöydälle leipomatta ja toisessa uuni oli täynnä mustiksi muumioituneita leipiä.

J. K. Paasikivi on esittänyt, että Karjalan tyhjeneminen suomalaisista talvisodassa vastasi Moskovan toiveita, koska se helpotti alueen venäläistämistä. Juri Kilin on eri mieltä. Hänen mukaansa neuvostohallitus ei ollut osannut odottaa tällaista käännettä ja että se olisi tarvinnut noiden alueiden asukkaita. Talvisodan päättymisestä ehti kulua vain yhdeksäntoista päivää, kun Neuvostoliiton korkein neuvosto hyväksyi päätöksen perustaa Karjalais-suomalainen Neuvostotasavalta, jonka pääkaupungiksi tuli Petroskoi. Siihen liitettiin suurin osa luovutettua Karjalaa. Vain 4 000 neliökilometriä raja-aluetta liitettiin Leningradin alueeseen. Rajapitäjät Kannaksella olivat Terijoki, Kivennapa, Rautu ja Metsäpirtti. Ainakin kahdesta ensin mainitusta osa liitettiin Leningradiin.

Monia vaikeuksia liittyi uuden neuvostotasavallan perustamiseen. Stalin itse oli keksinyt, että uudessa tasavallassa piti olla asukkaita vähintään miljoona. Itä-Karjalan väkiluku oli tammikuussa 1939 noin 470 000 henkeä, ja jos karjalaiset olisivat jääneet paikoilleen, Stalinin vaa-

timus olisi lähes täyttynyt. Yhdessä venäläisväestön kanssa olisi päästy lähelle miljoonaa asukasta. Mitä venäläisille sitten kerrottiin, että Karjala oli tyhjä? Virallinen selitys kuului, että suomalainen väestö oli siirretty pakolla kotiseudultaan. Ellei uutta sotaa olisi syttynyt, miljoonan hengen väestö olisi kuitenkin pian saavutettu. Neuvostoliitosta löytyi paljon väkeä, joka halusi työkennellä entisillä Suomen alueilla. Venäläisen mittapuun mukaan hyvät asunto-olot ja työpaikat houkutelivat ihmisiä. Tammikuuhun 1941 mennessä uudessa tasavallassa oli jo melkein 700 000 asukasta.

LÄHTEET:

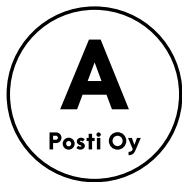
Juri Kilin: Suurvallan rajamaa. Neuvosto-Karjala Neuvostovaltion politiikassa 1920–1941. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, Rovaniemi 2001.

Pirkko Kanervo: Jäi vain nimi sankarin. Johannekselaiset toisessa maailmansodassa. Johannes-Seura, Kaarina 2014.

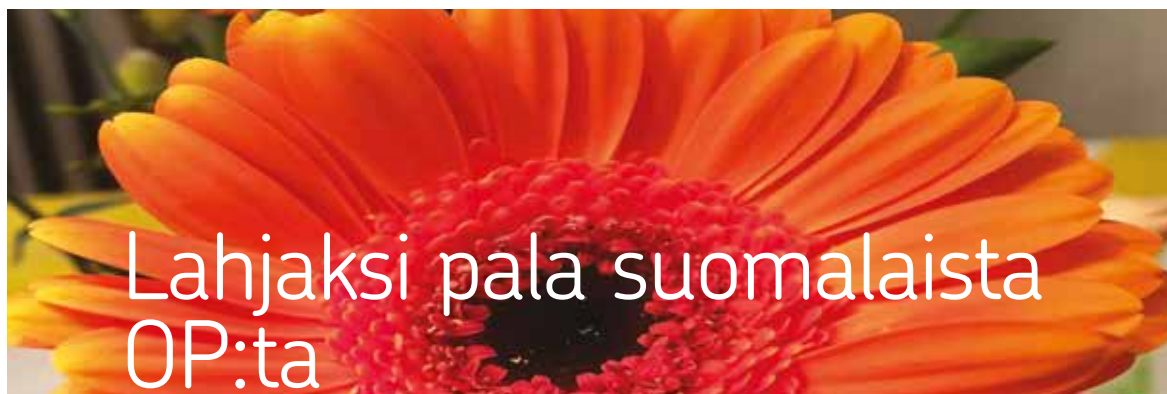

SA-Kuva

"Ryssien rakentama voimalinja Rouhialasta." Enso 7.9.1941. SA-Kuva.

Posti Green

Lahjaksi pala suomalaista OP:ta

Osuuspankin omistaja-asiakkuus on arvokas ja erilainen lahja, joka ilahduttaa pitkään. Se sopii lahjaksi ikään katsomatta esimerkiksi koulunsa päättävälle nuorelle, rippilahjaksi, syntymäpäivalahjaksi tai joululahjaksi.

Voit antaa tarvittavan summan helposti rahalahjana, jonka saaja käyttää paikallisen osuuspankin omistaja-asiakkuuteen. Saat meiltä valmiin lahjakortin ja voit samalla käynnillä nostaa sileitä seteleitä lahjakortin väliin.

Omistaja-asiakas omistaa palan suomalaista OP:ta. Omistaja-asiakkuus tuo lukuisia etuja ja lisäksi se oikeuttaa myös vaikuttamaan oman osuuspankin päätöksenteossa sekä osallistumaan pankin ja sen palvelujen kehittämiseen. OP on mukana monessa, joten välillisesti aktiivinen omistaja-asiakas on vaikuttamassa alueensa tulevaisuuteen.

OP:n parhaat edut ja alennukset!

Olemme asiakkaidemme omistama yritys ja tehtävämme on tuottaa hyötyä omistaja-asiakkaillemme. Siksi omistaja-asiakkaana saat OP:n parhaat edut ja alennukset. Hyödyt myös rahanarvoisista OP-bonuksista. Niitä kertyy asioinnistasi ja niillä kuitataan esimerkiksi pankkipalvelu- tai vakuutusmaksujasi, jotka voivat olla sinulle bonusten ansiosta maksuttomia.

Kysy lisää omasta osuuspankistasi!

OP 0100 0500 henkilökohtainen puhelinpalvelu
ma-pe klo 8-22, la 10-16

Puhelun hinta: normaali paikallisverkkomaksu (pvm) tai kotimaisen matkapuhelinoperaattorin hinnaston mukainen matkapuhelinmaksu (mpm)

OP Turun Seutu

VELJESVIESTI

Turun Sotaveteraanit Ry:n jäsenlehti
Vastaava toimittaja: Pekka Paatero
Päätoimittaja: Aimo Forsell
Puh. 050 463 5501
Toimittaja: Osmo Suominen

Toimisto
Läntinen Pitkäkatu 37, 20100 Turku
Puh. (02) 251 6870 tai (02) 233 2514